

Staatsexamen VMBO KB

2025

tijdvak 1

donderdag 8 mei

13.30 – 15.00 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

**Voor dit examen zijn maximaal 44 punten te behalen;
het examen bestaat uit 44 meerkeuzevragen.**

Beantwoord alle vragen op het antwoordblad.

- 1p 1 Waarden zijn:
- A ongeschreven regels die in een groep gelden.
 - B principes die mensen belangrijk vinden.
 - C regels over hoe iemand zich hoort te gedragen.
 - D taken van de overheid die veel geld kosten.
- 1p 2 Welke opmerking over normen is juist?
- A Normen en waarden staan los van elkaar.
 - B Normen en waarden zijn hetzelfde.
 - C Normen komen voort uit waarden.
 - D Normen vormen de basis voor waarden.
- 1p 3 Welke van onderstaande voorbeelden is een waarde?
- A de verkeersregels opvolgen
 - B geen afval op straat gooien
 - C op tijd zijn bij een afspraak
 - D respect hebben voor anderen
- 1p 4 'Niet voordringen in een rij' is een voorbeeld van een:
- A fatsoensregel
 - B geschreven regel
 - C tijdgebonden regel
 - D wet
- 1p 5 Als een grote groep mensen gezamenlijk ergens voordeel bij heeft, dan is dit een:
- A collectief belang
 - B individueel belang
 - C politieke stroming
 - D socialiserende institutie
- 1p 6 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I De maatschappelijke ladder geeft de positie aan van iemand in de samenleving.
 - II Als je hard werkt, zul je altijd stijgen op de maatschappelijke ladder.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

- 1p 7 Welke opsomming geeft enkel voorbeelden van aangeleerde kenmerken?
- A Iemand eet graag pizza, kan touwtje springen en spreekt Fries.
 - B Iemand heeft blauwe ogen, spreekt Fries en eet graag pizza.
 - C Iemand heeft lange benen, blauwe ogen en ritmegevoel.
 - D Iemand kan touwtje springen, heeft schoenmaat 41 en is gelovig.
- 1p 8 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Een stereotypering is een mening die onderbouwd is met goede argumenten.
 - II Een vooroordeel is een mening waarbij je gevoel een rol speelt.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p 9 Om de hoeveel jaar vinden er normaal gesproken Tweede Kamerverkiezingen plaats?
- A om de twee jaar
 - B om de drie jaar
 - C om de vier jaar
 - D om de vijf jaar
- 1p 10 Om te mogen stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen moet iemand 18 jaar of ouder zijn én:
- A de Nederlandse nationaliteit hebben.
 - B minimaal een vmbo-diploma hebben.
 - C ten minste vijf jaar in Nederland wonen.
 - D weten wat elke politieke partij wil bereiken.
- 1p 11 Het parlement heeft twee taken. Eén taak is de medewetgevende taak. Wat is de andere taak van het parlement?
- A benoemen van ministers
 - B controleren van de regering
 - C overleggen met de koning
 - D uitvoeren van wetten
- 1p 12 In een democratie worden beslissingen genomen met een meerderheid van stemmen. Wat is de kleinst mogelijke meerderheid in de Tweede Kamer?
- A 37 stemmen
 - B 38 stemmen
 - C 76 stemmen
 - D 113 stemmen

- 1p 13 Nederland is een parlementaire democratie. Wie heeft in een parlementaire democratie de meeste macht?
- A de koning
 - B de minister-president
 - C de volksvertegenwoordiging
 - D het kabinet
- 1p 14 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Discriminatie kan onbewust plaatsvinden.
 - II Beeldvorming wordt **niet** beïnvloed door opvoeding.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p 15 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Kleine kinderen leren veel door imitatie.
 - II Straffen heeft altijd meer effect dan belonen.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p 16 Het recht op privacy en de vrijheid van godsdienst zijn voorbeelden van grondrechten. Grondrechten horen bij:
- A een democratie
 - B een dictatuur
 - C extreemrechts
- 1p 17 Welke stelling over subculturen is juist?
- In Nederland:
- A zijn geen subculturen.
 - B is één subcultuur.
 - C zijn een paar subculturen.
 - D zijn veel subculturen.
- 1p 18 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Individuele belangen kunnen botsen met collectieve belangen.
 - II Een belangenorganisatie komt op voor de belangen van alle mensen.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

- 1p 19 Geef van beide beweringen aan bij welke organisatie deze hoort.
- I Doen mee aan verkiezingen.
 - II Houden zich bezig met één bepaald doel.
- A I en II gaan beide over actiegroepen.
B I gaat over actiegroepen, II over politieke partijen.
C I gaat over politieke partijen, II over actiegroepen.
D I en II gaan beide over politieke partijen.
- 1p 20 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I De overheid heeft de mogelijkheid om het machtsmiddel 'geweld' in te zetten.
 - II Actiegroepen hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van het machtsmiddel 'toegang tot de media'.
- A Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Beide stellingen zijn juist.
D Beide stellingen zijn onjuist.

Tekst 1

Het Nationaal Schoolontbijt

- I Het Nationaal Schoolontbijt zet zich in voor de droom: 'een gezond ontbijt, elke dag en voor ieder kind'. In de ontbijtweek schuiven basisscholen, kinderopvanglocaties en brugklassen in heel Nederland aan tafel voor een gezond ontbijt en een leuke les over de beste start van de dag. Zo leren én ervaren kinderen hoe belangrijk een goed ontbijt is en wat je 's ochtends het beste kunt eten.
- II Het Nationaal Schoolontbijt begon klein in 2003: vijf basisscholen deden mee met een proef waarbij kinderen met hun juffen en meesters samen aan tafel gingen voor een feestelijk ontbijt.
Inmiddels nemen jaarlijks ruim een half miljoen kinderen deel aan het Nationaal Schoolontbijt, op zo'n 2.500 scholen en kinderopvanglocaties.
- III Het Nationaal Schoolontbijt kan elk jaar rekenen op brede steun van diverse samenwerkingspartners. Een deel daarvan maakt het Nationaal Schoolontbijt mede mogelijk door belangeloos bij te dragen met hun producten.
- IV Daarnaast heeft het Nationaal Schoolontbijt ook de steun van maatschappelijke partners als het Voedingscentrum en de Maag Lever Darm Stichting.

Bron: *schoolontbijt.nl*

Gebruik tekst 1 voor het beantwoorden van vraag 21 t/m 29.

- 1p 21 In welke alinea van tekst 1 is socialisatie te herkennen?
- A alinea I
 - B alinea II
 - C alinea III
 - D alinea IV
- 1p 22 In welke alinea van tekst 1 staan belangengroepen genoemd die betrokken zijn bij het Nationaal Schoolontbijt?
- A alinea I
 - B alinea II
 - C alinea III
 - D alinea IV
- 1p 23 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Het Nationaal Schoolontbijt draagt bij aan de emancipatie van veel kinderen.
 - II Het Nationaal Schoolontbijt draagt bij aan het verminderen van sociale ongelijkheid.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p 24 In tekst 1 staat dat diverse samenwerkingspartners belangeloos bijdragen aan het Nationaal Schoolontbijt. Wat wordt daarmee bedoeld?
- A De samenwerkingspartners hebben een financieel belang bij het Nationaal Schoolontbijt.
 - B De samenwerkingspartners hebben geen belangen, alleen de scholen hebben belangen.
 - C De samenwerkingspartners leveren producten zonder daar geld aan te willen verdienen.
 - D De samenwerkingspartners vinden het Nationaal Schoolontbijt niet zo belangrijk.
- 1p 25 Het Voedingscentrum is betrokken bij het Nationaal Schoolontbijt. Welk machtsmiddel staat centraal bij de betrokkenheid van het Voedingscentrum?
- A Ze hebben een groot aantal leden.
 - B Ze hebben veel aanzien.
 - C Ze hebben veel geld te besteden.
 - D Ze weten veel over gezond eten.

- 1p 26 In tekst 1 staat dat diverse samenwerkingspartners het Nationaal Schoolontbijt elk jaar weer mogelijk maken. Het is dus niet de overheid die het organiseert. Bij de uitgangspunten van welke politieke stroming past dit?
- A de christendemocratische stroming
 - B de ecologische stroming
 - C de extreemrechtse stroming
 - D de sociaaldemocratische stroming
- 1p 27 Een manier om de positie van zwakkere groepen in de samenleving te verbeteren, is het toekennen van subsidie. Is er in tekst 1 sprake van het toekennen van subsidie?
- A Ja, dat staat in alinea II.
 - B Ja, dat staat in alinea III.
 - C Ja, dat staat in alinea IV.
 - D Nee, dat staat niet in de tekst.
- 1p 28 Stel dat de koning op bezoek komt op een deelnemende school tijdens het Nationaal Schoolontbijt. Om welke reden doet hij dit?
- A het is zijn plicht
 - B omdat hij lid is van de regering
 - C uit persoonlijke interesse
 - D vanuit zijn maatschappelijke rol
- 1p 29 Hier staan vier titels van artikelen:
1. Blue Band doneert 100.000 euro aan Nationaal Schoolontbijt.
 2. Leerlingen ontbijten met burgemeester tijdens het Nationaal Schoolontbijt.
 3. Nationaal Schoolontbijt nog steeds nodig: tienduizenden kinderen ontbijten niet.
 4. Verse melk, tarwebrood en vlaflips tijdens Nationaal Schoolontbijt in Markelo.
- Uit welke titel blijkt dat het Nationaal Schoolontbijt bijdraagt aan het oplossen van een maatschappelijk probleem?
- A titel 1
 - B titel 2
 - C titel 3
 - D titel 4

Tekst 2

Avondklok ingevoerd voor kinderen onder de 13 jaar

- I In het Zuid-Franse stadje Béziers mogen jongeren onder de 13 jaar 's avonds laat niet meer naar buiten zonder begeleiding van een volwassene. De avondklok wordt tijdelijk ingevoerd naar aanleiding van stijgende criminaliteit en het toenemende gevaar op straat.
- II Ook in enkele andere Franse steden is de maatregel van kracht. Volgens Franse politici is er meer ... nodig in Frankrijk en moet er een einde gemaakt worden aan het geweld in het land. Tussen 23.00 uur 's avonds en 06.00 uur in de ochtend mogen alle kinderen onder de 13 jaar niet meer alleen over straat.
- III De burgemeester van Béziers heeft de maatregel ingevoerd, omdat er steeds meer gewelddadige jongeren zijn die bovendien steeds jonger worden. Het aantal conflicten met stadsbendes loopt op.
- IV Als kinderen zich toch op straat begeven tijdens de avondklok, kunnen ze naar het politiebureau worden gebracht en riskeren de ouders een boete. De burgemeester hoopt op meer bewustwording bij ouders en kinderen van het gevaar van op straat zijn in de late avonduren.

Vrij naar: AD

Gebruik tekst 2 voor het beantwoorden van vraag 30 t/m 37.

- 1p 30 Welk woord moet in alinea II van tekst 2 op de puntjes staan?
- A cultuur
 - B gezag
 - C identificatie
 - D positieve actie
- 1p 31 Van welk machtsmiddel heeft de burgemeester in tekst 2 gebruik gemaakt bij het invoeren van de maatregel?
- A aantal
 - B aanzien
 - C functie
 - D kennis

- 1p **32** Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Gewelddadig gedrag kan veroorzaakt worden door het gebrek aan ontwikkelingskansen van jongeren.
 - II De ontwikkelingskansen van jongeren nemen toe als er mogelijkheden zijn om onderwijs te volgen.
- A** Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Beide stellingen zijn juist.
D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p **33** De toename van het gewelddadige gedrag in Bézières heeft te maken met rolpatronen waarin geweld belangrijk is.
Wat zijn rolpatronen? Rolpatronen zijn:
- A** afspraken onder de jongeren waar ze zich in de stad verzamelen.
B verwachtingen over hoe de jongeren zich moeten gedragen.
C wetten die gewelddadig gedrag onder de jongeren tegengaan.
- 1p **34** Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Volgens de burgemeester moeten ouders hun rol als socialiserende institutie beter gaan invullen.
 - II Volgens de burgemeester moet onder jongeren een sterker normbesef ontstaan.
- A** Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Beide stellingen zijn juist.
D Beide stellingen zijn onjuist.
- 1p **35** Het gedrag van gewelddadige jongeren kan verminderen als de ouders hen meer gaan aanspreken op hun gedrag. Welk begrip hoort daarbij?
- A** sociale controle
B sociale mobiliteit
C sociale ongelijkheid
- 1p **36** Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I De maatregel is plaatsgebonden, omdat sommige Franse steden deze hebben ingevoerd en andere Franse steden niet.
 - II De maatregel is plaatsgebonden, omdat in sommige Franse steden de maatregel is ingevoerd, maar in Nederland nergens.
- A** Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Beide stellingen zijn juist.
D Beide stellingen zijn onjuist.

- 1p 37 Het doel van de maatregel in tekst 2 is zorgen voor meer veiligheid. Welke politieke stroming vindt dat het zorgen voor veiligheid de belangrijkste taak van de overheid moet zijn?
- A de christendemocratische stroming
 - B de ecologische stroming
 - C de liberale stroming
 - D de sociaaldemocratische stroming

Tekst 3

Dankzij influencers draait cosmeticabranche* heel goed, 'kinderen kopen dure crèmes'

- I Influencers spelen een steeds grotere rol in de cosmeticabranche, vooral onder jongeren. Deze jongeren worden sterk beïnvloed door producten die op sociale media worden aangeprezen. Volgens de Nederlandse Cosmetics Vereniging zijn jongeren nu bereid om dure geuren te kopen zonder ze eerst zelf te ruiken.
- II Verrassend genoeg kopen zelfs kinderen dure crèmes, wat zorgelijk is volgens beauty-influencer An Knook. Ze merkt op dat jonge kinderen, zoals haar 12-jarige nichtje, producten willen die ze op TikTok zien, zelfs als die producten schadelijk kunnen zijn.
- III Sociale media-expert Leonie Hulstein wijst erop dat de industrie meer verantwoordelijkheid zou moeten nemen voor de producten die ze promoten. Artsen zien een toename van huidproblemen bij jongeren door verkeerd gebruik van cosmetica die op sociale media worden gepromoot.
- IV Een afspraak om bepaalde producten niet aan te prijzen aan te jonge doelgroepen zou kunnen helpen om de negatieve effecten op de jonge huid te verminderen. Het is ook belangrijk dat ouders betrokken blijven bij wat hun kinderen online zien en kopen.

* cosmeticabranche: alle bedrijven die cosmetica maken en verkopen

Vrij naar: de Telegraaf

Gebruik tekst 3 voor het beantwoorden van vraag 38 t/m 44.

- 1p 38 Welk begrip verwijst naar de invloed van influencers op het koopgedrag van jongeren via sociale media?
- A beroepsvoorbereiding
 - B selectie
 - C socialisatie
 - D vooroordeel
- 1p 39 Een influencer die dure crèmes promoot die jongeren daardoor gaan kopen, maakt gebruik van:
- A formele macht
 - B informele macht
 - C politieke macht
 - D sociale controle
- 1p 40 In tekst 3 gaat het om een maatschappelijk probleem.
Een kenmerk van een maatschappelijk probleem is dat de overheid zich bemoeit met het oplossen ervan.
In welke alinea staat informatie over wat de overheid zou kunnen doen om dit te bereiken?
- A alinea I
 - B alinea II
 - C alinea III
 - D alinea IV
- 1p 41 Welke stelling over tekst 3 is juist?
- A De artsen en de cosmeticabranche hebben een gemeenschappelijk belang.
 - B De cosmeticabranche en de influencers hebben een gemeenschappelijk belang.
 - C De influencers en de artsen hebben een gemeenschappelijk belang.
- 1p 42 Geef van elke stelling aan of die juist of onjuist is.
- I Door hun toegenomen invloed zijn influencers geklommen op de maatschappelijke ladder.
 - II Influencers hebben een maatschappelijke positie die aan hen toegeschreven is.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

- 1p **43** Welke groepen uit tekst 3 kunnen worden gezien als subculturen?
- I TikTok-influencers die cosmetica aanprijzen.
 - II Artsen die huidproblemen onderzoeken.
 - III Ouders die toezicht houden op hun kinderen.
- A** groep I en II
 - B** groep I en III
 - C** groep II en III
 - D** groep I, II en III
- 1p **44** Wanneer bedrijven producten aanprijzen met 'gezien op TikTok' met het doel om meer te verkopen, welk begrip hoort daar dan bij?
- A** beeldvorming
 - B** politieke agenda
 - C** waarden